

**БЕЛАРУСЬ — РАСІЯ
ПАРЛАМЕНЦКАМУ СХОДУ —
ШЭСЦЬ ГАДОУ**

2 стар.

**АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ
ШАНС ДАЕ "ЭМБРЫЕ"**

2 стар.

ШМАТГАЛОССЕ

ФЕСТИВАЛЬ У ГРОДНЕ — СВЯТА СЯБРОЎСТВА І ДАБРЫНІ

3 стар.

**АСОБА У БЯЗМЕЖЖЫ ЧАСУ
ЕФРАСІННЯ ПОЛАЦКАЯ**

ДЭБЮТ

**"ЗАЧАРАВАНАЯ". ВЕРШЫ Наталлі
БАРКОЎСКОЙ**

4 стар.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ

ДАСТАЕЎСКИ ПА-БЕЛАРУСКУ

4 стар.

ГАСЦЁЎНЯ

**Алесь СУША ДОРЫЦЬ ДОБРЫМ
ЛЮДЗЯМ ДОБРУЮ МУЗЫКУ**

8 стар.

ПАСЛЯСЛОЎЕ

СУСТРЭЧА З ГЕРОЯМІ МАРЫБОРА

8 стар.

ВЕСТКІ З СУПОЛАК

Сяргея ПАНІЗНІКА ВІНШАВАЛІ

У ЛАТВІЙСКИМ "СВІТАНКУ"

6 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

19 чэрвеня 2002 года, № 25 (2791)

Цана 140 рублёў

E-mail: golas_radzimy@tut.by

хроніка жыцця

"ЛЕТНІ" ТАРЫФ НА ІНТЭРНЭТ

Своеасаблівы падарунак у сезон летніх канікулаў і водпускаяў вырашыла паднесці хатнім карыстальнікам камуніфікацыйнага беспарольнага доступу да сеткі Інтэрнэт рэспубліканскае аб'яднанне "Белтэлекам".

З 1 чэрвеня па 31 жніўня ў працоўныя дні з 8 гадзін раніцы да 20 гадзін "Белтэлекам" уводзіць у дзеянне тарыф "Летні". Згодна з ім тарыф для насельніцтва зніжаны на 15 працэнтаў.

Даступнасць і прастата ў карыстанні гэтай паслугай спрыяюць актыўнаму прыросту колькасці абанентаў: за мінулы год яна павялічылася ў краіне амаль удвая і склала 50 тысяч. А цяпер колькасць абанентаў дасягнула ўжо 70 тысяч, прычым амаль 51 тысяча з іх — гэта кватэрныя абаненты.

СТАРАЖЫТНЫ ПОЛАЦК

МАЛАДЗЕЕ

У Полацку прайшлі ўрачыстасці з нагоды Дня горада, які адзначаў сваё 1140-годдзе.

Полацк — самы старажытны беларускі горад. Упершыню ён згадваецца ў летапісах 862 года.

На святочных мерапрыемствах упершыню быў выкананы гімн Полацка, а само свята праходзіла пад афіцыйна прынятым сёлета сцягам горада. Гэта палатнішча з трох вертыкальных палос — дзвюх блакітных па краях і белай. На цэнтральнай белай паласе знаходзіцца відарыс герба Полацка — паруснік, які плыве па хвалях Дзвіны. Да святкавання была прымеркавана вялікая канцэртная праграма, шматлікія выставы, у тым ліку прысвечаная 900-гадоваму юбілею Ефрасіні Полацкай — "Асветніца з роду Усяслава".

НА ПАЛЕТКАХ ТО ГОРАЧА, ТО МОКРА

На палетках краіны зараз гарачая пара ў самым прамым сэнсе: шэраг раёнаў дажджы ўпарта абмінаюць.

Як адзначае намеснік міністра сельскай гаспадаркі і харчавання Анатоль Рубанік, ад прыродных катаклізмаў — замаразкаў і засухі сёлета больш за ўсё пацярпелі Брэсцкі, Камянецкі, Кобрынскі, Маларыцкі, Браслаўскі, Глыбоцкі і шэраг іншых раёнаў. Лічбы ўро-

ну значныя: на Брэстчыне загінулі пасевы на плошчы 6 тысяч гектараў, а пашкодзаны атрымалі каля 29 тысяч гектараў. На Віцебшчыне гэтыя лічбы на парадак вышэйшыя.

БЕЛАРУСКІЯ МАГІСТРЫ

Убеларусаў, якія выязджаюць за мяжу вучыцца і працаваць, з'явілася магчымасць атрымаць дакумент на рускай і англійскай мовах, які пацвярджае ўзровень атрыманай адукацыі ў адпаведнасці з міжнародна прызнанымі нормамі — бакалаўр, магістр, доктар філасофіі і г.д.

Да гэтага часу такі сертыфікат пасля адпаведнай экспертызы выдавала толькі ў Маскве Міжнародная камісія па прызнанні эквівалентнасці вучэбных курсаў, дакументаў аб адукацыі. Зараз, каб атрымаць яго, ужо не трэба ехаць у Маскву. З канца мінулага года Міжнародная арганізацыя сяброў БДУ стала адзіным прадстаўніком у Беларусі "ІНКОРВНУ-XXI", пры якім і створана адпаведная камісія па эквівалентнасці.

За гэты час сертыфікат з дапамогай камісіі атрымалі больш за 10 тысяч чалавек. І пакуль не было скаргаў, што ім гэта не дапамагло.

ЗБРОЯ З ТАЙНІКА

Аператыўнікі Камітэта па барацьбе з арганізаванай злачыннасцю і карупцыяй выйшлі на вялікі склад зброі і боепрыпасаў.

Ён знаходзіўся ў закінутым будынку па вуліцы Чыжэўскіх у Мінску. Як стала вядома, у тайніку былі гранатамёт, вінчэстэр, абрэз паляўнічага ружжа, пісталет "Вальтэр", 2 магазіны да аўтамата Калашнікава, гранаты, шашкі, узрыў-пакеты ваеннай вытворчасці, а таксама больш за 500 патронаў рознага калібру. Зараз следства высвятляе, хто з'яўляецца гаспадаром гэтага арсенала.

РЫБА ПА ЗАКАЗУ

Рыбалку пад заказ прапануе фермер з Светлагорскага раёна Уладзімір Цярэнцьеў.

Ужо некалькі гадоў ён займаецца прамысловым развядзеннем рыбы. Аднаразовае наведванне з вудачкай вадаёма каштуе для аматараў рыбалкі 10 тысяч рублёў. Пры неабходнасці гаспадар прадастаўляе сваю экіпіроўку, снасці і іншае рыбалоўнае аснашчэнне.

Падрыхтавала Ларыса ЛАЗАР.

выставы

ДВАНАЦАТЫ РАЗ У МІНСКУ АДБЫЛАСЯ БУЙНАЯ МІЖНАРОДНАЯ ПРАМЫСЛОВАЯ ВЫСТАВА "БЕЛАГРА-2002"

На гэты раз павільён выставачнага комплексу "Мінскэкса" і адкрытыя пляцоўкі вакол яго былі аддадзены вытворцам сельскагаспадарчай тэхнікі і сельгаспрадукцыі, перапрацоўшчыкам і спажывцам.

Менавіта апошнія складаюць значную частку наведвальнікаў выставы, бо, безумоўна, усіх цікавіць, што і якой якасці будзе ў нас на стале ў бліжэйшы час. А непасрэдных удзельнікаў выставы яшчэ хвалюе пытанне, як дасягнуць таго, каб спажывецкі

стол быў багаты і разнастайны. Сучасныя тэхніка і тэхналогіі, супрацоўніцтва і інвестыцыі — гэта тое, што можа павысіць узровень аграпрамысловага комплексу, не толькі забяспечыць

Працяг на 2-й стар.

новаўвядзенне

ГРАФІК ДЛЯ ЦЯЖКАВАГАВІКОЎ

Часовыя абмежаванні для "цяжкавагавікоў" будучы дзейнічаць на аўтамабільных дарогах Беларусі з 1 чэрвеня і да канца лета.

У гэты перыяд у дзённы час сутак з 10.00 да 22.00 пры тэмпературы паветра вышэй за 25 градусаў абмяжоўваецца рух транспартных сродкаў з нагрузкай на адзіночную вась больш за 6 тон па трасах з асфальтабетонным пакрыццём. Рух названага транспарту будзе дазволена ў начны час з 22 гадзін вечара і да 10 гадзін раніцы. Часовыя абмежаванні не закрануць аўтамабільы, што ажыццяўляюць пера-

возкі грузаў, якія хутка псуецца, а таксама перавозак, звязаных з прадухіленнем або ліквідацыяй надзвычайных сітуацый. У адпаведнасці з гэтым, як паведамілі карэспандэнту БелТА ў прэс-службе дэпартаменту "Белаўтадар", на трасах установаць часовыя дарожныя знакі з указаннем рэкамендуемых аб'язных дарог. За перамяшчэннем "цяжкавагавікоў" будзе арганізаваны пастаянны кантроль.

стыхія

НАШКОДЗІЛІ ЛІЎНІ

Тры раёны Гродзенскай вобласці пацярпелі з-за моцных дажджоў, якія ішлі на працягу тыдня.

Як адзначаюць спецыялісты, у Ашмянах выпала двухмесячная норма ападкаў, што ў гэтай мясцовасці не назіралася 50 гадоў. Вадой тут заліты двары і агароды некато-

рых прыватных домаўладальнікаў. Месячная норма ападкаў была зафіксавана ў Навагрудку і Лідзе. Паводле інфармацыі Міністэрства па надзвычайных сітуацыях, на працягу некалькіх гадзін быў затоплены адзін з участкаў электраперадачы, у сувязі з чым было аб'ястачана акцыянернае таварыства "Лакафарба".

Констанцін СЯЎРУК.

актуальна

РЭФЕРЭНДУМ ПА ТЭЛЕФОНЕ

З 6 па 9 чэрвеня ў Беларусі праходзіць усенародны рэфэрэндум па тэлефоне.

Справа ў тым, што менавіта ў гэтыя дні па Беларускім радыё і тэлебачанні раніцай і ўвечары гучалі 5 варыянтаў будучага гімна. Акрамя гэтага ўсе тэксты надрукаваны ў дзяржаўнай прэсе. Нагадаем чытачам "Голасу Радзімы", што на конкурс паступіла 433 варыянты. З іх былі адабраны наступныя прэтэндэнты на новы дзяржаўны сімвал: "Радзіма мая дарагая" (муз. У.Алоўнікава, словы А.Бачылы), "Красуй, Беларусь" (муз. В.Раінчыка, словы Л.Пранчака), а таксама тры варыянты слоў на музыку аўтара гімна БССР Нестара Сакалоўскага. У час трансляцыі працавалі інтэрактыўныя тэлефонныя лініі, куды мог патэлефанаваць кожны жадаючы. Камісія аддала перавагу аднаму з варыянтаў на музыку Н.Сакалоўскага.

спорт

ВАЛЕЙБОЛ (жанчыны). Выдатнага выніку дабілася беларуская маладзёжная зборная ў сваёй адборачнай групе. Наша каманда перамагла ва ўсіх пяці сустрэчах, абыграўшы зборныя Германіі, Турцыі, Славакіі, Швейцарыі і Азербайджана. Такім чынам, беларускі ў жніўні будучы выступаць на чэмпіянаце Еўропы, які пройдзе ў Харватыі.

МАСТАЦКАЯ ГІМНАСТЫКА. На прадстаўнічым турніры ў Прато (Італія) беларуска Юлія Раскіна заняла трэцяе месца ў мнагабор'і, прапусціўшы наперад расіянку Зарыну Рызкіаву і Ляйсан Уцяшаву.

Міхаіл МАЗАКОЎ.

кемлівасць

ГРЫБНЫ АГАРОД

На ўласным падвор'і пачаў вырошчваць грыбы вешанкі жыхар Віцебска Анатоль Родзік.

У памяшканні з водаправодам, сістэмай ацяплення і вентыляцыяй Анатоль Леанідавіч круглы год збірае гронкі грыбоў, якія растуць з вялікіх цэлафанавых мяшкоў, напоўненых саломай і міцэліем і падвешаных стройнымі радамі ў стэрыльнай камеры.

НА ЗДЫМКУ: Анатоль РОДЗІК збірае ўраджай.

Юлія СЕНТА

беларусь — расія

ПАРЛАМЕНЦКАМУ СХОДУ — ШЭСЦЬ ГАДОЎ

26 чэрвеня адзначаецца шостая гадавіна з дня пачатку работы Парламенцкага сходу Саюза Беларусі і Расіі. Ён быў створаны ў адпаведнасці з Дагаворам аб Садружнасці Беларусі і Расіі. Менавіта на ПС ускладзены функцыі распрацоўкі праектаў заканадаўчых актаў і ўнясення адпаведных прапановаў у кіруючыя органы. Зараз Парламенцкі сход з'яўляецца прадстаўнічым і заканадаўчым органам Саюзнай дзяржавы, куды ўваходзяць па 36 прадстаўнікоў ад беларускага і расійскага парламентаў.

Як паведамілі "Голасу Радзімы" ў прэс-службе ПС, за гэты час адбылося 20 сесій, на якіх, па сутнасці, былі закладзены асновы фарміравання прававой сістэмы Саюзнай дзяржавы. Парламентарыямі, у прыватнасці, былі прыняты такія законы, як "Аб статусе дэпутата Парламенцкага сходу Саюза Беларусі і Расіі", "Аб фінансаво-прамысловых групам", "Аб абавязковым сацыяльным страхаванні ад няшчасных выпадкаў на вытворчасці і прафесійных захворванняў", "Аб адзіных падыходах у пенсійным забеспячэнні асоб, якія праходзілі ваенную службу, службу ў органах унутраных спраў, і іх сем'яў — грамадзян дзяржаў — удзельнікаў Саюза Беларусі і Расіі" і шэраг іншых. А ў сувязі з фарміраваннем адзінай эканамічнай прасторы асоба ўвага ў апошні час надаецца блоку эканамічных пытанняў. Зараз дэпутатамі рыхтуюцца да разгляду ў другім чытанні законапраекты аб грамадзянстве Саюза, уласнасці, інвестыцыйнай дзейнасці і абароне эканамічнай канкурэнцыі.

Трэба дадаць, што пасля падпісання ў 1999 годзе Дагавора аб стварэнні Саюзнай дзяржавы кола дзейнасці Парламенцкага сходу пашырылася. Так, важным напрамкам у яго рабоце зараз з'яўляецца забеспячэнне пераемнасці ў дзейнасці прадстаўнічай галіны ўлады Саюзнай дзяржавы і стварэнне нарматыўнай базы для правядзення ў дзвюх краінах выбараў у новы саюзны парламент. Праўда, зараз ніхто дакладна не ведае, калі яны адбудуцца. Аптымісты не выключаюць, што дата можа быць прызначана ўжо на восень. Але для гэтага неабходна тэрміновае прыняцце адпаведнага рашэння з боку прэзідэнтаў. Песімісты лічаць, што парламенцкія выбары, хутчэй за ўсё, адбудуцца ў 2005 годзе, пасля завяршэння прэзідэнцкіх выбараў у Расіі і Беларусі.

Што ж тычыцца работы дзеючага ПС, то, на думку дэпутатаў, у ім закладзены вялікі легітымны патэнцыял, які дапамог зрабіць шмат карыснага для аднаўлення двух народаў. Па словах адказнага сакратара ПС Уладзі-

міра Аксёнава, перш за ўсё гэта важны палітычны орган, які прадстаўляе грамадзянскія пазіцыі мільёнаў выбаршчыкаў Беларусі і Расіі, зацікаўленых у хутчэйшым яднанні. А па-другое, увесь гэты час Парламенцкі сход выконвае ролю цывілізаванага палітычнага лабіста, які стымулюе больш эфектыўную дзейнасць выканаўчай улады.

Не сакрэт, многія дэпутаты і ў Расіі, і ў Беларусі лічаць, што ў апошні час інтэграцыйныя працэсы ідуць даволі марудна, і жадаюць бачыць у гэтым накірунку больш актыўнасці і з боку ўрадаў, і прэзідэнтаў. "Мы робім паўкроку наперад, а потым працяглы час стаім на месцы", — гаворыць расійскі дэпутат Мікалай Біндзюкоў. Гэта меркаванне падзяляе і вядомы расійскі палітык Сяргей Бабурын, які з калегамі наведаў днямі Мінск. Разам з беларускімі дэпутатамі яны прынялі ўдзел у "круглым stole" "Актуальныя пытанні саюзага парламентарызму", які ПС правёў сумесна з Інстытутам сацыяльна-палітычных даследаванняў пры Адміністрацыі Прэзідэнта Беларусі. "У нас зараз нейкая фарс-мажорная сітуацыя, — адзначаў Бабурын. — Наша шасцігадовая дзейнасць была насычана актыўнай работай, а цяпер гэты працэс стаў больш марудным. І калі не будзе руху наперад, гэта можа прывесці да негатыўных вынікаў, магчыма і

знікнення самой "двойкі". Тым больш, што ў апошні час на палітычнай сцэне ўсе большыя тэмпы набірае новая супольнасць ЕўраАзЭС".

Аднак такую змрочную думку падзяляюць далёка не ўсе дэпутаты, якія лічаць, што сярод новых і старых утварэнняў альтэрнатывы Саюзу Беларусі і Расіі няма і стварэнне Саюзнай дзяржавы — гэта толькі пытанне часу.

Дарэчы, падрыхтаваны Парламенцкім сходам праект Канстытуцыйнага акта, які вызначае асновы агульнай будучыні, зараз накіраваны на разгляд Вышэйшага Дзяржсавета.

Калі ж гаварыць наогул аб рабоце ПС, то ён шмат зрабіў для міжнароднага прызнання. У 2001 годзе ПС атрымаў статус пастаяннага назіральніка Міжпарламенцкага саюза, які аб'ядноўвае больш за 130 парламентаў свету. Зараз адпаведныя звароты накіраваны ў парламенцкія асамблеі Еўрапейскага саюза, НАТО, АБСЕ.

Добрыя адносіны склаліся ў ПС з МПА дзяржаў — удзельніц Садружнасці Незалежных Дзяржаў, МПА Еўразійскай Эканамічнай Супольнасці і іншымі. Акрамя таго, павялічваецца і кола назіральнікаў пры самім ПС: у яго рабоце ўдзельнічаюць назіральнікі югаслаўскай Скупшчыны, прадстаўнікі міжфракцыйных дэпутацкіх аб'яднанняў Нацыянальнага сходу Арменіі, Вярхоўнай рады Украіны, шэраг іншых міжнародных і нацыянальных грамадскіх арганізацый, у тым ліку "Саюзная грамадская палата", у якую ўваходзяць больш за 200 аб'яднанняў і арганізацый Беларусі, Расіі і іншых краін.

Ларыса ЛАЗАР.

выставы

"БЕЛАГРА-2002"

— Пачатак на 1-й стар. —

краіну якасным харчаваннем, але і павысіць экспартныя магчымасці галіны. Больш за 330 фірм — удзельнікаў выставы з амаль дваццаці краін прапануюць свае спосабы вырашэння гэтай праблемы. Найбольшая колькасць удзельнікаў з краін-суседзяў — Польшчы і Расіі.

Расія з кожным годам пашырае супрацоўніцтва з беларускімі вытворцамі сельскагаспадарчых машын, фірмамі-перапрацоўшчыкамі і фірмамі — пастаўшчыкамі гатовай прадукцыі. Прыкладам можа быць супрацоўніцтва двух найбуйнейшых прадпрыемстваў па вытворчасці збожжаўборачных камбайнаў —

"Гомсельмаш" і "Ростсельмаш". Сумесныя распрацоўкі і вытворчасць камплектуючых вузлоў ствараюць умовы для уніфікацыі асобных агрэгатаў, зніжаюць кошт прадукцыі. Расія застаецца і асноўным спажыўцом прадукцыі беларускай вёскі.

На выставе адчувалася жаданне беларускіх прадпрыемстваў знайсці сваіх пакупнікоў.

лаў. Для іх фірма "СЕЛТ" падрыхтавала разнастайныя мотаблокі і міні-трактары. Паступова вяртаюцца ў вёску коні. На выставе іх прапагандавалі Мсціслаўскі конны завод і Рэспубліканскі цэнтр па конегадоўлі.

Поўную гаму тэхнікі для сельскай гаспадаркі і перапрацоўчых прадпрыемстваў прадставілі ўдзельнікі з Аўстрыі, Германіі, Фінляндыі, Галандыі. Тут сапраўды ёсць што паглядзець і набыць. Агульнае ўражанне: высакаякасны прадукт вырабляюць на высакаякасным абсталяванні і па сучасных тэхналогіях. Выстава "Белагра-2002", безумоўна, будзе садзейнічаць гэтаму.

НА ЗДЫМКАХ: запрашае "Белагра-2002" (на 1-й стар.); на стэндах выставы.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

коратка

ПАРУШЭННІ У СЕТЦЫ ІНТЭРНЭТ

УЖэневе ў штаб-кватэры Сусветнай арганізацыі інтэлектуальнай уласнасці (САІУ) прайшла другая спецыялізаваная сесія па даменных назвах у сетцы Інтэрнэт.

На пасяджэнні з дакладам выступіў намеснік Генеральнага сакратара ААН па юрыдычных пытаннях Ханс Корэл, які прыбыў са штаб-кватэры ААН у Нью-Йорку.

У сваім выступленні Х.Корэл прывёў шэраг прыкладаў зловжыванняў у выкарыстанні назваў міжнародных арганізацый прыватнымі асобамі. Напрыклад, назва Федэрацыі таварыстваў Чырвонага Крыжа скарыстоўваецца ў некаторых парнаграфічных сайтах, што ўводзіць у зман карыстальнікаў сеткі Інтэрнэт.

Прапанавана стварыць адзіны механізм урэгулявання спрэчак па абароне назваў міжнародных арганізацый і іх скарачэнняў.

АДЗНАЧАНЫ БЕЛАРУСЫ

За ўклад ва ўмацаванне дружбы паміж народамі Міністэрства па справах нацыянальнасцей Комі Расійскай Федэрацыі ўзнагародзіла вялікую групу актывістаў беларускай дыяспары Ганаровымі граматамі і пісьмамі падзякі.

У ліку ўзнагароджаных — адзін з ініцыятараў стварэння беларускай аўтаноміі Міхаіл Салавей, галоўны дабрачынец, член Савета аўтаноміі Віктар Сулкоўскі і іншыя. Граматы і пісьмы ўручаў асабіста міністр па справах нацыянальнасцей Аляксей Мікалаеў.

Мітрафан КУРАЧКІН.

аспект праблемы

ШАНС ДАЕ "ЭМБРЫЁ"

Большасць людзей, што бяруць шлюб, хочучь мець дзяцей. Медыкі і сацыялагі сцвярджаюць: пары без дзяцей — менш трывалыя. Жанчыны, якія не нараджаюць дзяцей з-за стану свайго здароўя, перажываюць моцны стрэс: людзям патрэбны дзеці, без іх цяжка адчуваць сябе шчаслівымі.

Па даных Сусветнай арганізацыі здароўя (САЗ), 15 працэнтаў сямейных пар у свеце бясплодныя. І з цягам часу гэтая лічба не памяншаецца. Такім чынам, праблема застаецца актуальнай і па-ранейшаму ўплывае на дэмаграфічную сітуацыю. Для Беларусі, дзе смяротнасць пакуль перавышае нараджальнасць, пытанне рэпрадукцыйнай здольнасці сямей набывае асобую важнасць.

Па словах загадчыка Цэнтра дапаможнай рэпрадукцыі "Эмбрыё" Алега Цішкевіча, некаторыя жанчыны, якім пастаўлены дыягназ "бясплоднасць", 10—15 гадоў прымаюць лекі, ездзяць у спецыялізаваныя санаторыі, стаміюцца, прыпыняюць лячэнне, а потым пачынаюць зноў. У той жа час САЗ лічыць: калі зачаце не адбываецца на працягу аднаго года намаганняў і пасля 3-х лячэння, паказана экстракарпаральнае апладненне ці хірургічнае ўмяшанне. Але апошняе — сапраўдная траўма для здароўя. Пры гэтым затраты на мікрахірургію на 60 працэнтаў вышэйшыя, чым на правядзенне экстракарпаральнага апладнення. Сёння спецыялісты ў лячэнні бясплоднасці практычна адмовіліся ад мікрахірургічных аперацый і выкарыстоўваюць іншыя сродкі, зачаце ў праірыцы ў тым ліку.

Першае дзіця, якое нарадзілася дзякуючы зачаццю ў праірыцы, з'явілася ў 1978 годзе. Луіза Браўн сама ўжо стала маці, прычым традыцыйным спосабам. У свеце ўжо з'явілася больш за 400 тысяч "штучных" дзяцей.

Характэрна, што дзяржавы падтрымліваюць гэтае пачынанне. На Беларусі існуе тры клінікі, якія працуюць у названым накірунку. Адна знаходзіцца ў Гомелі, дзве — у сталіцы.

Цэнтр дапаможнай рэпрадукцыі "Эмбрыё" створаны летам мінулага года. Тут толькі высокакласнае сучаснае абсталяванне, якое дае магчымасць вырашаць складаныя праблемы і праводзіць абследаванне стану мужчынскай і жаночай рэпрадукцыйнай функцыі.

У Еўропе эфектыўнасць экстракарпаральнага метаду складае ў сярэднім 26 працэнтаў. Сярод 72 жанчын, што звярталіся ў "Эмбрыё", зацяжарыла 24. Большасць пацыентак чакаюць адно дзіця. У банку даных цэнтра 400 пацыентак, якія пачалі абследаванне. Сярэдні ўзрост жанчын — 36 гадоў. Яны ўжо доўгі час рабілі спробу вырашыць сваю праблему іншымі сродкамі, але не атрымалася. У цэнтры "Эмбрыё" не баяцца працаваць з тымі, хто марыць мець першае дзіця пасля 30 гадоў. Кошт паслуг каля 2 000 долараў ЗША, тут выкарыстоўваюцца толькі сучасныя тэхналогіі, лепшыя лекі і абсталяванне.

Алена СПАСЮК.

шматгалоссе

СВЯТА СЯБРОЎСТВА І ДАБРЫНІ

У ГРОДНЕ АДБЫЎСЯ ІV УСЕБЕЛАРУСКІ ФЕСТИВАЛЬ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР

Беларусь знаходзіцца ў цэнтры Еўропы. Тут скрыжаваліся шляхі многіх народаў. Па-рознаму сяліўся тут шматнацыянальны люд. У добрым хаўрусе з славянскімі плямёнамі жылі ў Вялікім княстве Літоўскім жамойды і аўкшайты, сучасныя літоўцы. 600 гадоў таму назад з дазволу князёў Вялікага княства Літоўскага аселі на нашай зямлі татары. Уцякаючы ад праследвання Іспанскай інквізіцыі, імкнуліся ў старажытную Літву яўрэі. У час Рэчы Паспалітай пачалося перасяленне палякаў. Першыя нямецкія асаднікі з'явіліся тут больш за трыста год таму назад і адкрылі свае мануфактуры. І вечным вандроўнікам—цыганам спадабаўся наш край. Добразчытлівы беларускі народ прымаў на сваёй зямлі ўсіх, хто прыходзіў сюды з добрым намерам. Так засталася і ў наш час. У Беларусі зараз пражываюць прадстаўнікі 140 нацыянальнасцей.

Сонечным ранкам 7 чэрвеня з Мінска і абласных цэнтраў Беларусі рушылі на захад краіны калоны аўтобусаў. Дэлегацыі нацыянальных культурных аб'яднанняў выправіліся ў горад Гродна на выніковыя мерапрыемствы ІV Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур. Пачаўшыся ў Мінску ў лютым 2001 года, ён крочыў па гарадах і вёсках Беларусі, дзе прадстаўнікі 20 нацыянальнасцей дэманстравалі глядачам сваё мастацтва. Журы разам з аргкамітэтам і кіраўніцтвам нацыянальных аб'яднанняў адабрала на заключныя мерапрыемствы ІV Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур лепшыя калектывы і асобных выканаўцаў. Чэрвень быў часам падвядзення вынікаў. Больш за 500 удзельнікаў і 250 гасцей сустрэў Гродна.

Гэты горад называюць сталіцай фестывалю нацыянальных культур. Ён не выпадкова абраны месцам пастаяннага правядзення гэтага свята. У Гродзенскай вобласці пражываюць 87 нацыянальнасцей і дзейнічаюць 20 афіцыйна зарэгістраваных нацыянальных

культурных аб'яднанняў. Прыязнае стаўленне кіраўніцтва вобласці і горада да нацыянальных культур і разуменне неабходнасці ўзважлівай нацыянальнай палітыкі ў дзяржаве забяспечылі фінансавую і арганізацыйную падтрымку фестывалю.

Калі нацыянальныя дэлегацыі ў адпаведных строях ішлі па вуліцах ў тэатралізаваным шэсці, гродзенцы шчыра віталі ўдзельнікаў фестывалю, сустракаючы іх апладысмантамі і радаснымі воклічамі. Для мясцовых жыхароў гэта свята самае любімае і чаканае.

Фестываль нацыянальных культур доўжыўся тры дні. Ён праходзіў у цэнтры горада. Вялізная Савецкая плошча з ранку да вечара была запоўнена людзьмі. Вялікай папулярнасцю карысталіся нацыянальныя падворкі, дзе кожная супольнасць прадстаўляла спецыяльна падрыхтаваную праграму з нацыянальнай кухняй, песнямі, танцамі і гульнямі.

Геаграфія фестывалю ў гэтым годзе была пашырана праз выезды нацыянальных мастацкіх калектываў з канцэртамі ў раёны і гаспадаркі Гродзенскай вобласці, дзе іх чакалі і прыязна прымалі мясцовыя жыхары.

Упершыню пад патранажам Упраўлення Вярхоўнага камісара па справах бежанцаў ААН у Беларусі свой нацыянальны падворак на фестывалі ладзілі бежанцы — афганцы і грузіны з Абхазіі. Як адзначылі прадстаўнікі УВКБ ААН, мэты і задачы ІV Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур адпавядаюць базавым прынцыпам Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, бо правядзенне такіх мерапрыемстваў — сведчанне сацыяльнай гармоніі ў беларускім грамадстве.

Падрабязна аб выніковых мерапрыемствах ІV Усебеларускага фестывалю нацыянальных культур у горадзе Гродне чытайце ў наступных нумарах "Голасу Радзімы".

Віктар МАЦЮШЭНКА.

НА ЗДЫМКАХ: у час фестывалю ў Гродне.

Фота Югена КАЗЮЛЯ

дыпкур'ер

КУПАЛУ ЎШАНОЎВАЮЦЬ І Ў АРГЕНЦІНЕ

Бягучы год праходзіць у Беларусі пад знакам 120-годдзя з дня нараджэння народных паэтаў Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Імёны класікаў беларускай літаратуры вядомы далёка за межамі Беларусі, іх творы перакладзены на многія мовы свету. Творчасць Я.Купалы і Я.Коласа даступная чытачам найбуйнейшых бібліятэк Еўропы, ЗША, Канады. Выдатнымі творцамі беларускай духоўнасці ганарацца нашы суайчыннікі, якія жывуць у далёкім і бліжэйшым замежжы.

Назменную ўвагу папулярнасці творчай спадчыны Я.Купалы і Я.Коласа ў замежных краінах надаюць беларускія дыпламатычныя прадстаўніцтвы. У культурныя праграмы беларускіх замежных устаноў штогод уключаюцца паэтычныя вечары, літаратурныя семінары.

Сёлета беларускія дыпламаты падрыхтавалі комплексныя мерапрыемствы па святкаванні 120-годдзя з дня нараджэння Я.Купалы і Я.Коласа. Паэтычныя вечары, якія сталі ўжо традыцыйнымі, будуць дапоўнены экспанаваннем кніжных, мастацкіх, фотавыстаў, відэапраглядамі. Грамадскасць за межамі знаёміцца з музычнымі творами беларускіх кампазітараў, напісанымі на словы Купалы і Коласа. У сродках масавай інфармацыі краін акрэдытацыі размяшчаюцца матэрыялы пра славных прадстаўнікоў беларускай нацыі.

Дзяржаўны літаратурны музей Я.Купалы і Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Я.Коласа падрыхтавалі плакатныя выставы, прысвечаныя жыццю і творчасці заснавальнікаў сучаснага пісьменства і беларускай літаратурнай мовы. Іх выданню паспрыяла Нацыянальная камісія па справах ЮНЕСКА. У МЗС Беларусі ў чэрвені пачала экспанаванне выстава выбітных беларускіх фотамастакоў "Шляхамі жыцця Купалы і Коласа".

З гэтымі выставамі пазнаёмяцца не толькі жыхары Беларусі і гасці краіны. Яны накіраваны ў беларускія дыпрадстаўніцтвы ў Расіі, Польшчы, прыбалтыйскіх дзяржаваў, Балгарыі і шэрагу іншых краін. У многіх беларускіх прадстаўніцтвах святкаванне 120-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы прымеркавана да афіцыйных мерапрыемстваў з нагоды нацыянальнага свята Рэспублікі Беларусь — Дня незалежнасці. Плануецца дэманстрацыя відэафільмаў аб жыцці і творчасці Я.Купалы і Я.Коласа, музеяў песняроў Беларусі, якія падрыхтаваны Беларускім відэацэнтрам.

Асобую значнасць набываюць юбілейныя імпрэзы ў краінах з кам-

пактным пражываннем прадстаўнікоў беларускай дыяспары. Прыкладам можа паслужыць дзейнасць Пасольства Беларусі ў Аргенціне, якое наладзіла цеснае супрацоўніцтва і культурнае ўзаемадзеянне з аргенцінскімі арганізацыямі і клубамі, што аб'ядноўваюць этнічных беларусаў з мэтай захавання духоўнай сувязі з гістарычнай радзімай. Па ініцыятыве пасольства ў мінулым годзе ўпершыню за апошня дзесяцігоддзі група прадстаўнікоў мясцовай беларускай дыяспары наведла зямлю Купалы і Коласа.

Пасольства Беларусі ў Аргенціне сумесна з аб'яднаннямі беларускай дыяспары намерзілі цыкл мерапрыемстваў, прысвечаных 120-гадоваму юбілею беларускіх песняроў. Яны пройдуць не толькі ў Буэнас-Айрэсе, але і ў шэрагу гарадоў аргенцінскіх правінцый.

Цэнтральнай падзеяй будзе ўрачысты вечар у сталіцы Аргенціны. Падчас яго будуць гучаць вершы Купалы і Коласа на беларускай і іспанскай мовах. Адбудзецца канцэрт творчых калектываў беларускай дыяспары. Песні на словы Купалы і Коласа выканае ўдзельніца леташняга фестывалю "Славянскі базар у Віцебску" аргенцінскай беларуска Сільвія Сабчук. Мяркуюцца, што ўдзел у гэтай імпрэзе возьмуць супрацоўнікі Міністэрства замежных спраў Аргенціны, паслы замежных краін, акрэдытаваныя ў Буэнас-Айрэсе, прадстаўнікі аргенцінскай грамадскасці.

Ужо атрымала вялікі грамадскі рэзананс прэзентацыя выдання паэмы Я.Коласа "Новая зямля" на беларускай, рускай і польскай мовах, якая адбылася ў будынку Пасольства Беларусі ў Варшаве. На мерапрыемстве прысутнічалі прадстаўнікі беларускіх і польскіх дзяржаўных устаноў, дэпутаты Сейма, вядомыя дзеячы культуры і мастацтва, пісьменнікі, вучоныя, прадстаўнікі дыпламатычнага корпусу, усяго звыш 100 чалавек. Падчас правядзення мерапрыемстваў дэманстравалася выстава ілюстрацый народнага мастака Беларусі Васіля Шаранговіча да згаданага выдання, а таксама рэдкія экспанаты, у тым ліку арыгінал першага выдання паэмы, рукапісы паэта і фатаграфіі. У выкананні вядомага беларускага ансамбля "Чысты голас" прагучалі песні на вершы Я.Коласа і Я.Купалы.

КОНСУЛЬСКІЯ СПРАВЫ

АДМЕНЕНЫ "ЎРАЎНАВАНЫ" ЗБОР

Распараджэннем міністра інфраструктуры Польшчы адменены "ўраўнаваны" збор, які браўся з беларускіх аўтаперавозчыкаў пры ўездзе на тэрыторыю краіны.

Згаданае распараджэнне ўступіла ў сілу 29 мая 2002 года. Пытанне аб адмене "ўраўнаванага" збору неаднойчы падымалася беларускім бокам у ходзе пасяджэнняў двухбаковай камісіі па гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве і двухбаковых беларуска-польскіх сустрэч і пе-

рамоў на розных узроўнях. Прыняцце польскай бокам згаданага рашэння дазволіць беларускім аўтаперавозчыкам захаваць значныя валютныя сродкі (выдаткі па аплаце гэтага збору толькі летась склалі каля 15 мільёнаў долараў ЗША).

ЗША ПАВЯЛІЧЫЛІ КОШТ ВІЗ

Па інфармацыі Пасольства Беларусі ў ЗША 17 мая 2002 года Дзяржаўны дэпартамент ЗША аб'явіў аб пераглядзе тарыфу консульскіх збораў. Новыя стаўкі збораў закрануць усе віды консульскіх дзеянняў за выключэннем выдачы пашпартаў грамадзян ЗША.

Перагляд тарыфу праводзіцца на рэгулярнай аснове ў мэтах забеспячэння адпаведнасці ставак консульскіх збораў і сродкаў, затрачаных на выкананне консульскіх дзеянняў. Павелічэнне кошту віз закране ўсе дзяржавы, з якімі ЗША мае візавы рэжым. У прыватнасці,

для грамадзян Беларусі кошт іміграцыйнай візы складзе 335 долараў ЗША (раней 325 долараў ЗША).

Новы тарыф уведзены ў дзеянне 1 чэрвеня 2002 года.

Прэс-служба МЗС.

прэзентацыя

НАВІНКА Ў ВАРШАЎСКАЙ КНІГАРНІ

У свой час наша газета расказвала пра апошнюю працу вядомага мастацтвазнаўца прафесара акадэміі мастацтваў Міхася Раманюка — манаграфію "Беларускія народныя крыжы", якую выдаў пасля смерці бацькі яго сын Дзяніс (глядзіце №№ 19/2733, 20/2734 за 2001 год).

Манаграфія атрымала шырокі водгук у навуковых колах розных краін. З асобай цікавасцю яе ўспрынялі ў суседніх краінах: Літве, Латвіі, Польшчы. Пра гэта сведчыць і прэзентацыя дадатка да манаграфіі на польскай мове ў Варшаве.

Польскім навукоўцам, прадстаўнікам прэсы, беларусам польскага паходжання, якіх запрасіла Нацыянальная бібліятэка ў

Варшаве, быў прадэманстраваны пераклад тэкставай часткі манаграфіі Міхася Раманюка, дапоўненай матэрыяламі, якія сабраў і падрыхтаваў да друку Дзяніс Раманюк.

Як паведаміў Дзяніс, праца над перакладам была складанай, бо ў тэксце шмат спецыфічных тэрмінаў, але ж з гэтай задачай паспяхова справіліся перакладчыкі Ніна і Аляксандр Баршчэўскія.

Трэба адзначыць і тыя ўстановы, дзякуючы якім стала магчымым выданне дадатка да манаграфіі "Беларускія народныя крыжы". Гэта Польскі інстытут у Мінску і асабіста яго дырэктар Цэзары Карпіньскі, а таксама Беларуска-добрачынная фундацыя ў Вялікабрытаніі. А нашым чытачам у Польшчы паведамляем, што манаграфію Міхася Раманюка разам з дадаткам на польскай мове можна набыць у Варшаве ў кнігарні імя Пруса.

Яўген КАЗЮЛЯ.

стасункі

Адкрыццём выставы «Праваслаўе ў Беларусі» пачаліся Дні культуры Беларусі ў Балгарыі.

У арганізацыі выставы «Праваслаўе ў Беларусі» прынялі ўдзел Пасольства Рэспублікі Беларусь у Балгарыі, Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі, парламенцкая група «Беларусь – Балгарыя», Полацкі гарсавет і Полацкая епархія, а таксама Нацыянальная бібліятэка Беларусі.

ДНІ КУЛЬТУРЫ ПАЧАЛІСЯ З ВЫСТАВЫ

На адкрыцці выставы і Дзён культуры выступілі Пасол Беларусі ў Балгарыі Аляксандр Пятроў, прадстаяцель Рускай праваслаўнай царквы, настояцель храма св. Мікалая ў Сафіі айцец Аляксандр, член Святога Сінода Балгарскай праваслаўнай царквы Мітрапаліт Лавечскі Гаўрыіл, старшыня Федэрацыі дружбы з народамі Расіі і СНД прафесар Захарыеў, намеснік старшыні парламенцкай групы дружбы «Балгарыя – Беларусь» прафесар Ганчаў. Выступоўцы адзначылі, што адкрыццё Дзён культуры Беларусі выставай «Праваслаўе ў Беларусі» мае глыбокую сімваліку, паколькі пазвае духоўна блізкасць праваслаўных славянскіх народаў – беларусаў і балгар. Адзначалася ўважана палітыка беларускай дзяржавы ў адносінах праваслаўя і іншых канфесій, дзякуючы якой у рэспубліцы захоўваецца этнічны і канфесійны мір.

Тэматычна выстава складаецца з раздзелаў, прысвечаных святой Ефрасінні Полацкай, 900-годдзе якой адзначаецца сёння ў нашай краіне; гісторыі праваслаўя на землях Беларусі ад часоў Полацкага княства да

нашых дзён; беларускаму іканапісу і праваслаўнаму дойлідству. Сярод экспанатаў выставы – іконы, пластыка, кнігі, альбомы, матэрыялы перыёдыкі, фотаздымкі, камп'ютэрныя раздрукоўкі і дакументальны відэафільм пра Ефрасінню Полацкую.

У праграму Дзён культуры Беларусі таксама былі ўключаны выступленне Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра балета Беларусі з пастаноўкай «Лебядзінага возера» П. Чайкоўскага; літаратурны вечар з удзелам вядучых балгарскіх пісьменнікаў – перакладчыкаў беларускай літаратуры на балгарскую мову пад знакам 120-годдзя з дня нараджэння класікаў беларускай літаратуры Я. Купалы і Я. Коласа; Тыдзень беларускага кіно пачаўся паказам фільмаў добра вядомага ў Балгарыі кінарэжысёра Міхаіла Пташукі, які нядаўна трагічна загінуў; фотавыстава пра сучасную Беларусь і вечар беларускай кухні. А ў горадзе Перніку прайшло выступленне мастацкага калектыву з горада-пабраціма Оршы.

Канстанцін СЯВУК.

прэзентацыя

ДАСТАЕЎСКИ ПА-БЕЛАРУСКУ

Прыхільнікі сусветна вядомага рускага пісьменніка Фёдора Дастаеўскага змогуць цяпер чытаць яго творы ў перакладзе на беларускую мову. Тры апавесці: «Слабое сэрца», «Нетачка Названова», «Запіскі з падполля» і 17 апавяданняў упершыню выдадзены на беларускай мове. Гэтай падзеі ў культурным жыцці Беларусі быў прысвечаны вечар на малой сцэне акадэміі мастацтваў. Віталі «Імянінікі», як называлі перакладчыка Андрэя Каляду шматлікія госці: паэты, пісьменнікі, артысты, журналісты, студэнты.

Кніга выдадзена па заказе Міжнароднай грамадзянскай арганізацыі «Згуртаванне беларусаў свету «Бацькаўшчына» пры спонсарскай падтрымцы старшыні Дабрачыннага фонду «Ethnic Voice of America» (Парма, ЗША) Ірэны Каляды-Смірноф. Выйшла невялікім тыражом: усяго 1 тысяча экзэмпляраў, так што ўжо з моманту выхаду яна стала бібліяграфічнай рэдкасцю.

Атрымаўшы ў падарунак кнігу, адразу пачала чытаць. Прызнаюся, з недаверам, бо Дастаеўскі – мой любімы пісьменнік. Я заўсёды лічыла, што яго трэба чытаць у арыгінале. Але пераклад зроблены на высокім мастацкім узроўні, з такой любоўю і павагай да твора і мовы пісьменніка, што праз адну-дзве старонкі я ўжо забылася, з якой мэтай узялася перачытваць творы. Адрозніваўся ў свет герояў Дастаеўскага, выпісаных ім з такой глыбінёй і выразнасцю.

Прыгадалася, як у час прэзентацыі перакладчык сказаў: «Я адчуваў такі вялізны псіхалагічны ціск... Настолькі нажыўся лёсам герояў Дастаеўскага, што вельмі стаміўся...» Так, бо гэта не проста прафесійны пераклад, а праца чалавека, які пражыў лёс кожнага героя... Магчыма, тут адыграла ролю і тое, што перакладчык Андрэй Каляда – чудаўны артыст, ён нібы пераўвасабляўся ў час працы ў вобразы Дастаеўскага.

Асоба перакладчыка сама на сабе цікавая. Працаваў 10 гадоў артыстам

у Нацыянальным тэатры імя Янкі Купалы, вёў цыкл перадач на тэлебачанні, прысвечаных нацыянальнай літаратурнай спадчыне, стварыў адзін з унікальных народных аматарскіх калектываў – тэатр чытальнікаў «Жывое слова», які ўжо больш за 30 гадоў працуе ў Беларусі дзяржаўным педагогічным універсітэце імя Максіма Танка. Шмат гадоў прафесар Андрэй Каляда выкладае студэнтам Беларускай акадэміі мастацтваў майстэрства сцэнічнай мовы. І таму яго ўвага да выразнага гучання роднай мовы невыпадковая. Для створанага ім тэатра, для радыё – і тэлеперадач пісаў сцэнарыі, пераклады. Потым выдаў некалькі кніг перакладаў твораў славянскіх рускіх пісьменнікаў Тургенева, Буніна, Булгакава і іншых. І вось Дастаеўскі... Добрыя словы на конт перакладу твораў Дастаеўскага сказала на прэзентацыі старшыня Саюза пісьменнікаў Вольга Іпатава: «Я думаю пра тое, што дух Дастаеўскага, яго высокая рэлігійнасць, яго найвышэйшая духоўная энергія ўвайшлі ў энергетычна-інфармацыйнае поле Зямлі, а потым паўздзейнічалі праз столькі гадоў на тое, каб прафесар Каляда ўзяўся перакладаць творы чалавека, чые карэньчыкі сапраўды паходзяць з Беларусі. І пераклаў ён так, як дазволіла яго душа. А душа Андрэя Каляды – таксама высокая духоўная субстанцыя».

Тацяна КУВАРЫНА.

асоба ў бязмежжы часу

ЕФРАСІННЯ ПОЛАЦКАЯ – СВЕТАЧ АЙЧЫНЫ

Падзвіжніцкая дзейнасць ігуменні зямлі беларускай па хрысціянізацыі краю стала плённым працягам традыцый духоўнай асветы, закладзеных цэлай пляядай полацкіх епіскапаў XI–XII стагоддзяў.

У ЛІКУ ПОЛАЦКІХ СВЯЦІЦЕЛЯЎ

Да ліку першых епіскапаў Полацкай епархіі і належыць епіскап Міна (хіратанізаваны 13 снежня 1105 года). Ён нарадзіўся ў 50–60 гады XI стагоддзя (не пазней за 1065 год) на Полаччыне, быў інакам Кіева-Пячэрскага манастыра. Да Госпада ён адышоў 20 чэрвеня (па іншых звестках, 20 ліпеня) 1116 года. Гісторыкі царквы XIX стагоддзя данеслі да нас звесткі пра ўшанаванне ўладыкі Міны як месцацімага святога. Пад добрапамыснай пастырскай апекай, як і пазней яго пераемніка Іліі, узрасла прападобная Ефрасіння Полацкая.

З сонму кіева-пячэрскіх інакаў паўстаў і епіскап Дзіянсіі (хіратанізаваны ў 1166 годзе), які вызначыў асобай схільнасцю да канстанцінопальска-афонскай лініі багаслоўскай школы. Менавіта епіскап Дзіянсіі распачаў праслаўленне Ефрасінні Полацкай (па яго благаслаўленні складаецца служба, ствараецца жыццё). Існуе меркаванне, што нятленны астаткі епіскапа, памяць пра святасць якога захавалася ў народзе, былі пахаваны разам з мошчамі Ефрасінні Полацкай, перанесенымі са Святой Зямлі (пасля захопу ў 1187 годзе Іерусаліма егіпецкім султанам Саладзінам), у Кіеўскіх Пячэрах.

ШЛЯХ-ПОДЗВІГ

Ігумення зямлі беларускай прападобная Ефрасіння Полацкая (свецкае імя – Прадслава, памяць – 23 мая (5 чэрвеня н.ст.) была дачкой Георгія Усяславіча (з роду Рагнеды-Анастасіі і роўнаапостальнага Уладзіміра (І Сафіі), паводле пашыранай у навуцы, але не да канца абгрунтаванай версіі, была ў святстве з домам візантыйскіх імператараў Комнінаў.

Свой інакці подзвіг юная князёўна пачала, як і прападобная Ефрасіння Александрыйская (памяць – 25 верасня (7 кастрычніка н.ст.) ва ўзросце 12 гадоў у манастыры сваёй цёткі, удавы Рамана Полацкага. Варта адзначыць, што славілася Прадслава прыгажосцю і незвычайным розумам, асаблівай дасведчанасцю ў навуцы кніжнай.

Яшчэ ў дзяцінстве ў час навучання ў кніжніку-грэка Прадслава адчула марнасць зямной свецкай улады, імгненнасць жыццёвых радасцей і жаночай прыгажосці, ёй захацелася праз служэнне Божай мудрасці спыніць бясконцыя княжэцкія міжусобіцы: «Што ж учынілі нашыя роды, якія былі да нас? Жаніліся і выходзілі замуж, княжылі, але не вечна жылі, жыццё іх праплыло, і загінула іх слава, быццам прах, горш за павуцінне. Затое жанчыны, што жылі раней і, узяўшы мужчынскую моц, пайшлі следам за сваім Жаніхом, і целы свае аддалі на пакуты, і паклалі галовы пад меч, а іншыя хоць і не схілілі шыі свае пад жалеца, але мячом духоўным адсеклі плоцікі асалоды, аддаўшы целы пасту, чуйнаванню і малітоўнаму кленчанню, і ляжанню зямельнаму – тых памятаюць на зямлі, іх імёны напісаны на нябёсах, дзе яны з анёламі Бога ўсхваляюць. А слава гэтая (свету. – А.Я.) – пыл і попел, быццам дым, разыходзіцца, і нібы пара водная, гіне!»

Існуюць меркаванні, што пострыг Прадславы адбыўся ў 1132 годзе, час ссылікі (1129–1139) князя Георгія ці яго вайсковага паходу. У келлі пры Полацкім Сафійскім саборы праведная дзева перапісвала кнігі ўласнымі рукамі, неўзабаве падзвіжніцай асветы ствараецца знакаміты скрыпторый, дзе поруч з інакціямі Ефрасінняй працавалі майстры-кніжнікі, праз гэты час – як плён іх паслушання – засноўваецца духоўнае вучылішча.

Паводле прадказання Анёла Господняга, па благаслаўленні епіскапа Іліі, дзядзька Барыс Усяславіч перадае ва ўладаранне Ефрасінні вёску Сяльцо, на землях якой і засноўваецца прападобнай Спаса-Праабражэнскага манастыра (не толькі чалавечымі, але і анёльскімі рукамі збудаваны). Неўзабаве ва ўлонні манастыра ўзнікае школа, дзе навучалася і сястра Ефрасінні Градзіслава. У школе пры манастыры пісаліся іконы, працавалі майстры-залатары, сярод якіх і быў знакаміты стваральнік крыжа прападобнай Ефрасінні Лазар Богша. Крыж быў зроблены Лазарам Богшам у 1161 годзе. У святыні знаходзіліся часцінкі дрэва з Крыжа Господняга з кропляй крыві Збаўцы, часцінкі камянёў ад Гроба Господняга і Божай Маці, часцінкі мошчаў велікамучаніка і ацаляльнага Панцелямана, архідыякана, першамучаніка Стэфана, кроў велікамучаніка воя Дзмітрыя Салунскага і іншыя святыні. 26–27 верасня 1997 года адбылося Уздзіжанне Крыжа прападобнай Ефрасінні, зробленага брэсцкім майстрам М. Кузьмічом, у Полацку.

Варта адзначыць, што ў школах пры Свята-Праабражэнскім жаночым і Багародзічным мужчынскім манастырах вучылі не толькі пісанню і чытанню, але і спевам, нотам, лекарству не толькі духоўнаму, але і цялеснаму. Прападобная Ефрасіння набыла вядомасць не толькі як арганізатар асветы ў краі, пярэ яе належыць аўтарства некаторых малітваў і казанняў.

Уражаная подзвігам старэйшай сястры, прымае сан малодшая дачка князя Георгія Градзіслава з імем Еўдакіі. Пасля прадаўлення да Госпада князя Барыса Усяславіча (1128) у годзе наступным (1129) кіеўскі князь Мсціслаў, выклікаўшы ў стольны Кіеў Давіда, Расціслава, Святаслава і двух сыноў Рагвалода Барысавіча з жонкамі і дзецьмі, пасадзіўшы на тры караблі, выслала іх Дняпром у Царград да зяця свайго імператара Іаана, дзе яны мужна абаранялі Візантыю ад сарацин. Стрыечная сястра Ефрасінні, дачка князя Барыса Звяніслава, ахвяраваўшы манастыру ўсе свае каштоўнасці, прымае пострыг з імем Еўпраксіі. Манастыр узбагачаецца таксама ахвяраваннямі князя Георгія з выплачаных яму грошай за службу ў Комнінаў. Нават сам Господзь спрыяў падзвіжніцы ў дробязях, па малітвах яе множыліся плінфы-цэглы.

Ігумення Полацкая карысталася магутным аўтарытэтам як асоба духоўная (да яе звярталіся па парады і гараджане, і магнаты), яна выконвала і дыпламатычныя місіі.

ЕФРАСІННЯ – ігумення Полацкая (1102–1173).

ПАЛОМНІЦТВА ДА ГРОБА ГАСПОДНЯГА

На старасці год праведная ігумення здзяйсняе паломніцтва ў Святую Зямлю з братам Давідам і сястрою Еўпраксіяй, слугою Міхаілам і іншымі, перад гэтым аддаўшы на папярэдняе сястры Еўдакіі манастыр, пастрыгшы ў інакці чын дачок яе малодшага брата Вячаслава Кірынію і Вольгу, якія атрымалі ў манастве імёны адпаведна Агафіі і Яўфіміі.

Падарожнічала прападобная пешшу, а не традыцыйным шляхам «з вараг у грэкі». 7 красавіка яна нават сустракае імператара Візантыі Мануіла ў час яго апошняга паходу супраць угорскага (венгерскага) караля. Наведала ігумення Полацкая Царградскую Сафію, тройчы малілася ля Гроба Господняга. У хуткім часе (пасля 24 дзён хваробы) праставілася да Госпада.

Пахавана была першая з усходнеславянскіх святых не ў Лаўры Савы Асвечанага (паводле яе жадання, што сведчыла прападобная лічыла сябе прадаўжальніцай традыцый асветнікаў-першахрысціян), а ў манастыры Святога Феадосія, дзе знаходзілі вечны спачын праведныя жоны. Пасля заваёвы Канстанцінопаля мошчы падзвіжніцы, як мы ўжо згадвалі, пераносяцца ў Кіева-Пячэрскую лаўру, а ў кастрычніку 1910 года ўрачыста па рацэ – у Полацкі Спаса-Ефрасіннеўскі манастыр.

У канцы XII стагоддзя ўжо было створана жыццё прападобнай, напісана яе ікона. Да XVI стагоддзя Ефрасіння Полацкая ўшаноўвалася як месцацімая святая. 23 кастрычніка 1943 года вынятыя атэстамі мошчы прападобнай зноў былі вернуты ў Спаса-Ефрасіннеўскі манастыр, дзе і знаходзіцца зараз.

ДУХОЎНЫ ЗАПАВЕТ

Духоўным заповетам гучаць словы падзвіжніцы з яе жыцця: «Вось сабрала вас, нібы птушанят, пад крылы свае і на пашы, нібы авечак, каб вы пасвіліся на Божых наказах. А я з лёгкім сэрцам стараюся вучыць вас, бачачы плён вашай працы, і такі дождж вучэння на вас праліваю! Але ж вашыя нівы стаяць, не ўзыходзячы і не ўзрастаючы ўгору, а год ужо завяршаецца, і лапата ляжыць пры гумне. І я баюся, што будзеце вы пустазелем і аддадучы вас агню непагаснаму. Пастарайцеся ж, дзеці мае, пазбежыце яго, і ўчыніце сябе пшаніцаю чыстаю, і змяліцеся ў жорнах уміранасцю, малітвамі, постам, каб чыстым хлебам прынесці на трапезу Хрыстову».

Алена ЯСКЕВІЧ.

зваротная сувязь

СЮРПРЫЗ З САЎТ-РЫВЕРА

Гэты дзень у дзіцячым садзіку № 314 горада Мінска быў сапраўды святочным. Угледзельнай зале сабраліся выхаванцы садзіка і іх бацькі, каб паглядзець спектакль на матывах казкі "Зайкава хатка", падрыхтаваны дзецьмі адной з груп.

Юныя артысты вельмі стараліся і неаднаразова выклікалі апладысменты. А на заканчэнне спектакля загадчыца Раіса Слясарчык паведаміла, што ў адрас садзіка з Беларуска-Амерыканскага грамадскага цэнтру ў Саўт-Рыверы ад спадара Жоржа На-

вумчыка прыйшла пасылка. Цацкі, алоўкі, нататнікі, разнастайныя прысмакі з вялікай скрыні ў момант апынуліся ў руках дзяцей. І хоць не абдзелены дзеці ўвагай бацькоў і выхавальніц дзіцячага садзіка, але ж заўсёды прыемна атрымаць падарунак.

На шчыры ўчынак спадара Ж.Навумчыка адгукнуўся бацькоўскі камітэт, які прасіў праз газету "Голас Радзімы" перадаць наступнае: "Выхаванцы беларускіх груп мінскага садзіка № 314 шчыра дзякуюць Вам за прыемную неспадзяванку. Ваша пасылка стала цудоўным падарункам на канец навучальнага года. Малеча яшчэ не ўмее пісаць, таму ласкава просіць Вас у госці-адведкі, каб вымавіць Вам: "Вялікі дзякуй!" Падпісалі ліст Мар'я Мятліцкая і яшчэ шэсць асоб з бацькоўскага камітэта.

НА ЗДЫМКАХ: дзеці рады падарункам; выступаюць юныя артысты.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

РАСІЯ, КОМІ

***

Паважаная рэдакцыя! Вялікае дзякуй за прысланы матэрыялы. Акрамя таго, накіроўваючы ў "ГР" сваю просьбу аб садзейнічанні ў падрыхтоўцы кнігі пра А.Бабарэку, не ведаў, што пасля яе публікацыі ў газеце атрымаю вестку з Масквы ад дачкі пісьменніка Алесі Адамаўны. І не толькі цёплае пісьмо, але і матэрыялы пра бацьку. Новыя звесткі, атрыманыя ад вас і ад яе, унеслі карэктывы ў мой намер уключыць у будучую кнігу толькі лагерныя пісьмы Бабарэкі: цяпер яны ўвойдуць са самай часткай у нарыс, які рыхтую.

Аб'ёмістую бандэроль з Масквы атрымаў 27 красавіка — своеасаблівы Першамайскі сюрпрыз. Яшчэ раз пераканаўся, што "Голас Радзімы" папулярны не толькі ў нас у Комі, але і ў Маскве, бліжэй і далейкім замежжы. Значыць, друкуецца матэрыялы, якія неабходны людзям, збліжаюць нас.

***

Гэты год стаў для мяне годам сюрпрызаў. Грамадская культурна-асветніцкая арганізацыя "Сыктывукар" праводзіла цікавы вусны часопіс "Герой публікацый", на якім я раскажаў аб вядомых у Расіі і за мяжой гісторыках Жарабцовых — бацьку і сыне. Дарчы, малодшы Жарабцоў — Ігар — стыпендыят Дзяржаўнай навуковай стыпендыі для выдатных вучоных Расіі. Вось тады я і ўнес прапа-

нову выпусціць кнігу нарысаў і замалявак аб людзях, якія праславілі сталіцу Комі. Адміністрацыя Сыктывукара прыняла гэту прапанову. Адкажным рэдактарам яе зацвердзілі вашага пакорнага слугу — члена Савета Беларускай аўтаноміі, члена Саюза журналістаў Расіі, заслужанага работніка культуры Рэспублікі Комі Мітрафана Курачкіна. Гэта, прызнаюся, вельмі сагравае душу.

***

З Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь у наш офіс паступіў факс, у якім паведамлялася: для дзяцей з Комі выдзяляецца 12 пучэвак у лагер адпачынку "Зубраня", што на возеры Нарач. Вельмі радасная вестка!

Дарчы, такой добрай справай наша гістарычная Радзіма радуе землякоў ужо другі раз. Першая група беларускіх дзяцей з Поўначы адпачывала ў Беларусі ў 1998 годзе, пра што "ГР" пісаў на сваіх старонках у нумары за 13 жніўня 1998 года.

Карыстаючыся выпадкам, Міністэрства адукацыі павіншавала землякоў з 5-гадовым юбілеем, пажадала далейшых поспехаў НКА "Беларусь" у справе адраджэння Беларускай культуры ў Комі. Ад імя ўсіх беларусаў, а іх у Комі амаль 27 тысяч, дзякуем за ўвагу і добрыя пажаданні.

Мітрафан КУРАЧКІН,

член Савета аўтаноміі НКА "Беларусь" у Комі.

весткі з суполак

На юбілейную сустрэчу з паэтам прыйшлі яго аднадумцы па адраджэнні Беларускай культуры і асветы ў Латвіі — найперш сябры "Світанка", бо менавіта С.Панізнiк у часы латвійскага адраджэння ў канцы 80-х і пачатку 90-х гадоў мінулага стагоддзя быў побач з імі, дапамагаў у арганізацыі першага беларускага таварыства, удзельнічаў у яго імпрэзах.

Шмат зроблена Сяргеем Панізнiкам на ніве адраджэння мясцовай беларушчыны, папулярнага латышскай літаратуры ў Беларусі, беларуска-латышскіх літаратурных і культурных сувязей. Дзесяткі вершаў Сяргея Панізнiк прысвяціў Латвіі, пераклаў творы вядомых латышскіх паэтаў Яніса Райніса, Андрыса Веянса, Петэрыса Зірніціса, Мірдзы Кэмпэ, Валдыса Руй і іншых. Ім жа перакладзены на беларускую мову гімн Латвійскай Рэспублікі "Бог, сцеражы Латвію" Карліса Баўманіса, які пастаянна выконваецца ансамблем "Вавэрачка" Рыжскай Беларускай асноўнай школы. С.Панізнiк разам з М.Абалай склалі анталогію латышскай паэзіі, а з паэтам Я.Османісам — анталогію латышскай паэзіі для дзяцей "Песня Даўгавы", ім складзены таксама зборнік твораў Э.Вайвадзіша. З дапамогай Сяргея Панізнiка выдадзены зборнік народных латышскіх песень "Дайны" ў перакладзе П.Масальскага, а таксама выбранае Яніса Райніса ў серыі "Скарбы сусветнай літа-

СЯРГЕЯ ПАНИЗНИКА ВІНШАВАЛІ Ў ЛАТВІЙСКИМ "СВІТАНКУ"

У сонечную майскую велікодную нядзелю ў Рызе ў Доме Асацыяцыі нацыянальных культурных таварыстваў Латвіі таварыства Беларускай культуры "Світанак" разам з Саюзам пісьменнікаў Латвіі адзначала 60-гадовы юбілей вядомага беларускага паэта і публіцыста, перакладчыка, апантанага збіральніка і даследчыка спадчыны Беларускай дыяспары Латвіі Сяргея Панізнiка.

ратуры". Ім жа на беразе Дзвіны ў вёсцы Цінкаўцы заснаваны музей беларуска-латышскага гандлёвага шляху, які ў рускай хроніцы называўся "Путь из варяг в греки". Шмат беларусаў, былых вязняў Саласпілскага канцлагера, якія жывуць у Латвіі, памятаюць сустрэчы з Сяргеем Панізнiкам у час яго працы па зборы інфармацыі для дакументальных апавесцей "Браніслава" і "Асвейская трагедыя". У апошняй аўтар апавядае пра выратаванне ў Латвіі беларускіх дзяцей — ахвяр другой сусветнай вайны.

Любоў Сяргея Панізнiка да Латвіі звязана не толькі з тым, што ён нарадзіўся на беразе Дзвіны-Даўгавы ў вёсцы Бабышкі Міёрскага раёна Віцебшчыны і вучыўся ў пачатковай школе ў вёсцы Латышы, скончыў у мястэчку Лявонпаль сярэдняю школу. Гэта любоў звязана і з тым, што ў латвійскай Юрмале жылі і пахаваны яго бацькі, а зараз жыве яго родная сястра Ніна Янсэ (Панізнiк), якая ад Сяргея захапілася справай перакладання твораў латышскіх пісьменнікаў. Сяргей Панізнiк — арганізатар і старшыня таварыства "Беларусь-Латвія". Ім шмат зроблена для правядзення многіх культурна-асветніцкіх беларуска-латышскіх канферэнцый, семінараў, выстаў і сустрэч з латышскімі літаратарамі ў Беларусі. Беларускі паэт — часты госць Дзён паэзіі ў Латвіі, з'ездаў Саюза пісьменнікаў Латвіі, а таксама розных мерапрыемстваў Беларускай дыяспары.

Латвійскі ўрад высока ацаніў асабісты ўклад Сяргея Панізнiка ў беларуска-латышскія літаратурныя і культурныя сувязі, а таксама культурна-асветніцкую дзейнасць у Беларускай дыяспары Латвіі, удастоіўшы яго ў 1998 годзе вышэйшай узнагароды дзяржавы — ордэна Трох Зорак Латвійскай Рэспублікі. Таму і не дзіва, што на юбілейнай сустрэчы са слаўным земляком у канферэнц-зале Дома АНКТЛ было поўна беларусаў, сяброў і прыхільнікаў яго таленту. Віншавалі юбіляра першы сакратар Беларускага пасольства ў Латвіі Дзмітрый Шкурдз, старшыня Латвійскага таварыства Беларускай культуры "Світанак" Таццяна Казак, вядомыя латышскія літаратары Эрыкс Ханбергс, Андрыс Веянс, Улдыс Берзіньш, рускі паэт і пісьменнік Латвіі Сяргей Жураўлёў, дырэктар Бюро па аўтарскіх правах Ілона Паклонэ, прафесар Латвійскага ўніверсітэта Ілга Апіне, дырэктар Рыжскай Беларускай асноўнай школы Ганна Іванэ, старшыня Аб'яднання мастакоў-беларусаў Балты "Маю гонар" Вячка Целеш, старшыня

латвійскай суполкі Грамадскай міжнароднай асацыяцыі беларусістаў Мірдза Абала, намеснік старшыні Таварыства Беларускай культуры "Мара" горада Ліепая Валянціна Грыбоўская і іншыя.

Прыемным падарункам для юбіляра стаў канцэрт, у якім ансамбль "Вавэрачка" Рыжскай Беларускай асноўнай школы пад кіраўніцтвам выпускніцы Латвійскай музычнай акадэміі беларускі Наталлі Дзірвук выканаў песні "З Купалам у сэрцы" на словы С.Панізнiка і "Сэрцу Беларусі" М.Кэмпэ ў перакладзе з латышскай мовы С.Панізнiка. Спявачка латвійскай оперы, выпускніца Беларускай кансерваторыі Ганна Крупская выканала шмат беларускіх песень, у тым ліку і раманс "Сповідзь" В.Войціка на словы С.Панізнiка. Беларускае песні розных аўтараў выканала выпускніца Рыжскай Беларускай нядзельнай школы, студэнтка Латвійскай медыцынскай акадэміі Ілона Вартнікова, а таксама сябар "Світанка" Стась Клімаў. Акампані-

ніравалі выпускнік аддзялення музыкі Мінскага педінстытута, баяніст Сяргей Калеснікаў, канцэртмайстры Людміла Ларыёнава (Кароль) — выпускніца Беларускай кансерваторыі, а таксама выпускніца Маладзечанскай музычнай школы Наталля Камілеўская, дачка Беларускага паэта Латвіі Барыса Кастапенкі. На вечарыне чыталі вершы С.Панізнiка вучні Беларускай школы Міхась Казак, Ксенія Сяргей і іншыя, а таксама дарослыя — Таіса Бачкарова, Таццяна Казак і Наталля Камілеўская.

Перад пачаткам юбілейнай вечарыны была адкрыта выстава мастака-беларуса Міхася Галынскага, які свае апошнія гады жыў у горадзе Ліепая. Творы для выставы прадаставіла яго дачка Аляксандра Слівіна. Адначасова экспанавалася выстава кніг самога Сяргея Панізнiка.

Пасля ўрачыстай часткі імпрэзы адбылося застолле, на якім падымаліся тосты ў гонар юбіляра, гучалі беларускія песні, выконваліся беларускія танцы. Жыве, як бачым, Беларусь у Латвіі, і дапамагаюць у гэтым такія шчырыя беларусы, як Сяргей Панізнiк.

г.Рыга.

Вячка ЦЕЛЕШ.

Ансамбль «Вавэрачка» Рыжскай Беларускай асноўнай школы, Вячка ЦЕЛЕШ, Сяргей ПАНИЗНИК і старшыня рады Латвійскага таварыства Беларускай культуры «Світанак» Валянціна КЛИМЕНКА.

літаратурная старонка

— Добра, — згадзіўся праз паўзу Сініцын. — Да Нінэль заедзь, я ў яе...

— А дзе табе яшчэ быць?.. Таксама пахаваць няма каму будзе, Нінэль не пахавае".

— Не паеду я да Нінэль. Каб час не губляць, ідзі да майго гаража. Пілу ўзяць трэба...

Сініцын таптаўся каля гаража з Нінэль.

Брызін, не вітаючыся, абышоў іх, адамкнуў гараж — Бегунок усё прыбраў. "Масквіч" без матора стаяў на яме, каньяку ў гаражы не было. Значыць, Капіталіне апошняй дасталася.

Знайшоўшы бензапілу, Андрэй даліў бензіну ў бачок, паспрабаваў завесці... Піла завялася адразу і весела.

— А ну ... пайшла, курва! — схпіўшы пілу, з перакошаным тварам выскачыў Брызін з гаража на Нінэль. — Напалам ... распілюю!!!

Нінэль вырвала сваю руку з-пад рукі Сініцына, якога нібыта падтрымлівала, і кінулася бегчы. Зацапілася абцасам за бардзюр, увалілася ў тую ж круглую сметніцу, у якую сто год таму сеў на аздак Віталік, выкараскалася, закульгала падбегам, не азіраючыся, далей.

"Як удала нехта сметніцу паставіў..." — падумаў Брызін.

— Я адзін з табой не паеду, — заявіў Сініцын.

Андрэй паклаў бензапілу ў багажнік новенькага "Форда", прысланага Сініцыным, і зноў зайшоў у гараж.

— Хадзі сюды! — паклікаў Сініцына.

Сініцын адступіўся.

— Не пайду.

— Ды ідзі, пакажу нешта...

Сініцын нерашуча ступіў крок, другі...

— Ідзі, чаго ты баішся сярод белага дня ў цэнтры горада?.. — І як толькі Сініцын увайшоў, Брызін сунуў, амаль кінуў яму ў рукі пісталет: — На, патрымай.

З нечаканкі Артур схпіў пісталет абедзвюма рукамі.

— Патрымай?.. — паклаўшы насоўку на руку, забраў у яго пісталет Брызін. — Цяпер ведаеш, што будзе?.. Цяпер будзе пісталет з тваімі пальцамі, — абгарнуў ён пісталет насоўкай. — Цяпер будзе, што ты дачку маю забіў і мяне забіць хацеў, а я бараніўся... Гэтай во манціроўкай бараніўся, — перакрыўшы Артуру выхад, узяў манціроўку Брызін. — І раструхчыў табе галаву!

Сініцын пабялеў і сеў на край ямы.

— Я раструхчы табе галаву, скіну ў гэту яму — і згнеш тут, — адкінуў манціроўку Брызін. — Тут ты забіў маю дачку, Артур, і забіць тут цябе было б самае тое. І я хацеў гэта зрабіць, але не зраблю. Для пачатку замест пабітага "Масквіча" ты аддаеш мне "Форд", а там пабачым... Паехалі, пісталет я ў гаражы пакіну, каб ты па дарозе ў штаны не наклаў.

Артур не ўставаў, пакуль Брызін не засунуў пісталет пад скрыню з інструментамі ў дальнім куце гаража.

— Дык нашто ехаць, калі пра ўсё дамовіліся? — падняўся Артур на дыготкія ногі.

Брызін падштурхнуў яго да дзвярэй.

— Пакуль мы з табой толькі пра машыну дамовіліся... А пра астатняе нам дамаўляцца і да-

маўляцца... — папярэдзіў, замыкаючы гараж. — Прыгожы ў цябе ашыійнік, табе пасуе. Хадзі ў ім, калі нават паправішся.

Дарогай Артур крыху супакоіўся.

— Дарма ты так на Нінэль, яна перажывае, мучыцца... На могільні мяне ўчора зацягнула, мы кветкі паклалі... Я баяўся, а яна змусіла... Помнік трэба паставіць, найлепшаму скульптару заказаць... Гэта я на сябе бяру...

— А з кантракта колькі сам бярэш, колькі мне даеш? — супа-

Амаль адразу за пераездам міма невялічкага возера, у якім Маша любіла купацца, дарога падымалася на гару, дзе і пачыналіся садоватаварыскія дачы. "Мне памыцца — толькі з гары скаціцца!" — кожную раніцу крычала маленькая Маша і бегла да возера ў любое надвор'е.

Справа паказаўся таварны цягнік, і калі да пераезда яму заставалася метраў сто пяцьдзесят, Брызін рвануў цераз пераезд.

Сініцын, уціснуты ў спінку сядзення, заплюшчыў вочы.

гаварыў Артур. — Нічога... І ўстаць не магу... Хрумснула нешта ў шыі і ў спіне... баліць...

— І зубы ў цябе, і шыя, і спіна... На што табе жыць інвалідам?

— Хачу так... — выдыхнуў Сініцын. — Каб жыць...

Брызін падцягнуў яго да машыны і паспрабаваў падняць на пярэдняе сядзенне. Маска на твары Артура зморшчылася.

— Не садзі... Пакладзі на задняе...

"Як па сцэнары... — падумаў Брызін, адчыняючы заднія дзвер-

сабачае, але ты — куча большая. І не спрабуй мяне рамантаваць, позна. Каб ты такую размову завёў раней, я б, можа, цябе і паслухаў. А ты пра што са мной гаварыў? Толькі пра тое, як і дзе вырваць грошы, як і каго надурчыць. А мы дваццаць гадоў з табой знаёмыя. Дваццаць гадоў, яшчэ Машы не было! І ўспомні, што ты зрабіў у той дзень, калі яна нарадзілася, а жонка мая памерла? Забыўся? Дык я табе напамню! Ты прыперся да мяне з пузатым маскоўскім начальнікам, якога трэба было недзе напіць і бабу пад яго падкласці! Хто гэта зробіць? Брызін, ён мастак у такіх справах! Я вам талкаваў, што сёння, ну ніяк, не да таго, а той пузаты паслухаў і анекдот расказаў пра грузіна, які спачатку засумаваў, калі жонка памерла, а пасля заскакаў з радасці, што адын, савсэм адын! І калі я юшку яму пусціў, ты абмыў яго, забраў дахаты, напіў, суцешыў і падклаў пад яго Кацю! Бо ён з дзяржплана, бо ад яго ўсё залежыць! І Кацю — жонку сваю! — ты не раз яшчэ змушаў падкідваць тых, ад каго ўсё залежала. Каця кар'еру тваю на сабе падкідвала, а калі нейкі п'яны начальнік грудзі ёй цыгаркамі прапаліў, ты ў блядзі яе запісаў — і развёўся! І гэта ты мне будзеш казаць, што я нікога не люблю, што людзі для мяне — лялькі? І хочаш, каб я паверыў, што гэта ты з-за рэўнасці, з-за Нінэль мяне забіць хацеў? Мудзіла!

— А з-за чаго?.. — спакойна і, як здалася Брызін, нават з цікаўнасцю спытаў Артур.

— А з-за таго ж, з-за чаго я зубы табе выбіваў! З-за нянавісці! Праз тое, што я адзіны, хто ў любы час можа сказаць: "Ты гніда! Ты слізняка!" — і ты гэта з'ясі, праглынеш, бо ты і гніда, і слізняка! Ты ўсяго набраў, нахапаў — і што?.. Усё адно дамываешся маімі абмылкамі! Ты сам сабе смярдзіш, як толькі пра мяне падумаеш! Я табе замяню, жыць не даю! Але і ты мне ўперак! Калі б цябе не было, дык я нават не ведаў бы, што такое нянавісць! А з табой ведаю! І не толькі таму, што праз цябе ў мяне не стала дачкі! Так было заўсёды! Гэта ўсё, што было паміж намі і ёсць! Было, ёсць — і зараз скончыцца!

Артур, па-ранейшаму надзіва спакойны, паглядзеў на Брызін, пранізліва, наскрозь неяк глянуў і ціха сказаў:

— Няшмат мы з табой займелі... Але нічога ў нас не скончыцца, не крычы...

Брызін сам не чакаў, што пад канец, калі ўсё вырашана, сарвецца на крык, і яму не спадабалася ні тое, як Артур спакойна гаварыў, ні тое, як пранізліва глядзеў. Нібыта ў нечым зараз Сініцын перайграваў яго.

— Філасофію разводзіш? — спытаў Брызін, суцішваючыся. — Я ж табе сказаў: позна.

— Ты сваё сказаў, я сваё скажу... Куды спяшаешся, цягнікоў хопіць...

"Здагадаўся... — вяла здзіўіўся Брызін. — Ну і хрэн з табой".

Артур папрасіў нечакана:

— Запалі і дай зацягнуцца...

Брызін зірнуў на чыгунку — пакуль пуста. Ён дастаў цыгаркі.

→ Ты ж не паліш...

— Мала што... Апошняе жаданне...

ПРАТА

АПОВЕСЦЬ

койваў яго далей Брызін.

— Трыццаць... Ну, трыццаць тры...

— Пяцьдзесят.

— Добра, пяцьдзесят.

— І з усіх наступных пяцьдзесят.

— Не, Андрэй, так не бывае... Мне з партнёрамі разлічвацца. З наступных — трыццаць... Ну, трыццаць тры.

— Нос падатры. Пяцьдзесят.

— Я магу сказаць, што пяцьдзесят, але ты ж ведаеш, што так не бывае... Трыццаць тры.

— І бярэш мяне сваім намеснікам.

— Бяру, гэта не праблема.

— Праблема... Мы кожны дзень будзем бачыць адзін аднаго...

— Мы і так амаль штодня бачыліся.

— Тыя дні іншыя былі, Артур. Такіх ужо не будзе.

Андрэй рэзкавата тармазнуў на скрыжаванні, прапускаючы трактар, які, паварочваючы, ледзь не зацапіў іх нагнутымі дошкамі прычэпам, і Сініцын войкнуў.

— Цішэй ты... Галава адваліцца.

"Таксама варыянт..." — падумаў Брызін.

— Можам не сядзець разам, — асцярожна паправіў галаву над ашыійнікам Сініцын. — Заставайся ў сваім офісе. А ўсе расходы з мяне.

— Разбагацею я з табой... А грошы куды? На што яны мне, Артур?

— Ну, спытаў... Дом на моры купіш... На Кіпры, У Іспаніі ці дзе яшчэ... Адпачываць будзеш пачалавечы... А то што ў цябе за дача?.. Шпакоўня садоватаварыская.

— Глянё ты, выгаварыў, — здзіўіўся Брызін. — Хутка табе зубы ўставілі.

Сініцын так супакоіўся, што нават пакрыўдзіўся.

— Не хутчэй, чым ты выбіў.

За паўварсты ад дачы спыніліся на чырвонае святло чыгуннага пераезда, які Брызін хоць і добра ведаў, але яшчэ раз уважліва да яго прыгледзеўся.

— Ты што?!

Брызін узяцеў на гару, падвярнуў да дачы, ляпнуў па рулі "Форда".

— Звер-машына! На "Масквічы" б не праскочылі...

— Я апошні раз з табой еду, — расплюшчыў вочы і выбраўся з машыны Сініцын. — Апошні раз.

— Можна быць, — не стаў прычыць Брызін.

На дачы, дзе ніхто не быў ад вясны, грады Таісіі пасохлі, кветнік Машын зарос, затравянеў.

— Зарастае ўсё, — сказаў Сініцын. — І гэта зарасце...

— Што — гэта? — дастаючы бензапілу, спытаў Брызін, хоць і зразумеў, што мае на ўвазе Артур. Той падышоў да прагнутай пад цяжарам яблыкаў антонаўкі і замест адказу спытаўся:

— Хто ж сад сярод лета абразае?

— Сярод вясны не выйшла, — завёў бензапілу Брызін. — Пілы і пагоды не было. А да восені ці дажывём мы з табой...

Артур сарваў яблык, надкусіў і кінуў у траву.

— Зялёны яшчэ... Што ты мяне ўсё палюхаеш? Я паміраць пакуль не збіраюся.

— А Маша збіралася?.. — рушыў на яго Брызін.

Сініцын падаўся ад пілы, аступіўся на яблыку, упаў на спіну... Брызін навіс над ім, прыціснуў нагой да зямлі і крануў пілою гіпсавы ашыійнік. З-пад пілы пырснуў белы пыл — і твар Сініцына стаў падобны на пасмяротную маску.

Брызін сціскаў ручкі бензапілы, яна выла і скрыгацела — і ўсё можна было скончыць зараз. Але Машы прысніўся дзіўны сон...

Андрэй загнуўшы бензапілу і паклаў яе пад яблыню.

— А кажаш: паміраць не збіраюся... Не заракайся. Мой дзед казаў: чалавек, як толькі народзіцца, так рыхтуецца да смерці.

Сініцын ляжаў нерухома.

— Падыймайся, не прыдурвайся... Ашыійнік на табе сталёвы, піла не ўзяла.

— Нічога не бачу, — слаба пра-

цы і бярваном запіхваючы ў іх Сініцына. — Толькі грамоў з маланкамі нешта...

Ён завёў матор і зрушыў з месца.

— А сад?.. — раптам спытаў Сініцын.

— Сад я пазней адзін абрэжу, цябе Маша не прасіла.

— Куды мы?..

— На кудыкіну гару. А з яе да Самсона Самсонавіча. Пабачым, ці дапаможа.

Брызін ад'ехаў ад дачы і стаў перад спускам з гары, якая кацілася ўніз амаль да самага чыгуннага пераезда. Заставалася толькі дачакацца цягніка...

"Калі з'явіцца злева — я разам з ім... Калі справа — ён без мяне, я неяк сам пасля..."

— Ты страшны чалавек, Андрэй... — выразна сказаў за ягонай спінай Артур, нібыта агучыў запіс на кружэлцы.

Брызін сцяўся.

— Чаму?..

— Ты нікога не любіш, абыходзішся з людзьмі, як з лялькамі... Табе нельга даверыцца, ты падманеш і здрадзіш... Ты раўнадушны і баязлівы, а цябе ўсе баяцца... Цябе і Маша баялася...

— Калі гэта мяне Маша баялася?

— Увесь час, да апошняга... У той дзень яна сказала Нінэль, што хоча выйсці замуж за негра, але баіцца, што ты заб'еш і яго, і яе... Яна збіралася з'ехаць з ім ад цябе ў Анголу...

— Куды з'ехаць?

— У Анголу...

"Пабрацімская нейкая краіна...", — змрочна падумаў Брызін. Толькі Артур брэша. Брызін помніў, як Маша абыякава глядзела ўслед негру, калі той танцорнай жырафай адыходзіў ад яе па скверы. Гэта была для яе гульня, забаўка. Так не глядзяць, калі замуж збіраюцца. Ён павярнуўся да Сініцына.

— Дык ты яе не пусціў?..

На гэта Артуру не было што сказаць, а ў Брызін знайшлося, хоць ён і не надта хацеў — само загаварылася.

— Мы абодва з табой гаўно

гасцеўня

Алесь СУША: "ДОБРАЯ МУЗЫКА — ДЛЯ ДОБРЫХ ЛЮДЗЕЙ"

Калі на галоўнай беларускай рок-імпрэзе года — "Рок-каранацы" — вялікую Рок-карану 2001 года ўручылі прадзюсеру і бізнесмену Алесю Сушу, дык гэтая навіна стала нечаканасцю толькі для недасведчаных у справах беларускай рок-тусоўкі. Бо астатнім добра вядома, што, дзякуючы намаганням Алесь і яго сяброў, сталі рэальнасцю многія супольныя праекты, у тым ліку фанатэграфічна-канцэртны альбом "Я нарадзіўся тут", музычныя ўражання ад якога ў многім вызначалі два мінулыя гады... Асоба Алесь Сушы з яго імкненнем працаваць на карысць сучаснай беларускай культуры — добры прыклад таго, як арганізаваць імпрэзу або акцыю, мастацкія вартасці якіх адпавядаюць патрабаванням добрага густу. Музычныя ды культурніцкія пачынанні Алесь — заўсёды стопрацэнтнае пападанне ў "дзсятку" як у мастацкім плане, так і ў сэнсе якасці прапанаванага слухачам прадукту. Што ж стала штуршком для яго мецэнацкай ды прадзюсерскай дзейнасці ў галіне беларускага грамадства, з чаго пачыналася музычная кар'ера Рок-караля-2001? З гэтымі пытаннямі мы звяртаемся да гасця "Голасу Радзімы", вядомага бізнесмена Алесь Сушы.

— Па-першае, я не стаў бы называць гэтую дзейнасць мецэнацтвам, таму што на самай справе я маю ў ёй даволі выразна акрэслены камерцыйны інтарэс ад продажу альбомаў, якія мы супольна выдаём.

А пачыналася ўсё з таго, што ў мінскім буціку "Kamila", саўладальнікам якога я з'яўляюся, штогод ладзіліся калядныя вечарыны для нашых кліентаў, сяброў і многіх іншых добрых людзей. І вось аднойчы з'явілася нечаканая ідэя: а чаму б не зрабіць усім гасцям, якіх звычайна бывае чалавек 150–200, падарунак у выглядзе кампакт-дыска з беларускімі каляднымі спевамі?

Тады ж ўпершыню быў выдадзены альбом "Добры вечар

добрыйм людзям" з запісамі гуртоў "Палац" і "Крыві". Цяпер гэты дыск — сапраўды рэарытэты.

Усім эксперымент спадабаўся, і на гэтай хвалі былі запісаны дыскі "Святы вечар" і "Я нарадзіўся тут". Цяпер на падыходзе новая праца — альбом "Павей, вечер" з рок-кампазіцыямі на вершы Уладзіміра Караткевіча.

— Якія асаблівасці ці выпадкі ў час запісу гэтых альбомаў вы, Алесь, успамінаеце з асобай цеплынёй?

— З добрымі пачуццямі я заўсёды ўспамінаю выпадкі, які здарыліся, калі мы запісалі і зьялі першую версію альбома "Я нарадзіўся тут". Тады якраз было цёплае надвор'е, і нам не цяпелася самім ацаніць зробленую працу. Але

праслухаць той дыск не было на чым. Застаўся толькі аварыйны варыянт — праслухоўваць яго ў аўтамабілі. А аўтамабіль быў з адкрытым верхам. Усе музыкі, якія ўдзельнічалі ў праекце, рассяліся ў аўто і ўключылі запіс на поўную магутнасць аўтамагнітолы. Вось так мы і раз'язджалі па горадзе, як на партызанскай тачанцы, слухалі тое, што запісалі, і з імпрэтам падпявалі.

Заўсёды з прыемнасцю ўспамінаю першую прэзентацыю гэтага альбома ў дзень майго нараджэння — 5 верасня. Адбылася гэтая падзея ў мяне на дачы, у прысутнасці многіх гасцей. На ёй музыкі для ўсяго дачнага пасёлка прадставілі песні з альбома "Я нарадзіўся тут" у акустычным варыянце. Усім вельмі спадабалася. Праз год я выходжу на балкон і чую, што нехта з суседзяў слухае наш альбом, тыя самыя песні, што гучалі тут, на імпрэзі-заванай прэзентацыі...

— Спадар Алесь, ці можна казаць пра каманду аднадумцаў, якія дапамагаюць вам ажыццяўляць музычныя праекты, у тым ліку і найноўшы — на вершы У.Караткевіча?

— Так, я магу гаварыць пра нашу каманду, як пра калектыў аднадумцаў. Хоць бываюць і спрэчкі, і крыўды, але калі на фінішы ў нас нешта атрымліваецца, то перамагае не нехта адзін — перамагае ўся каманда, усе разам. І тая Рок-карана, якую мне ўручылі на мінулай "Рок-каранацы", належыць усім музыкам, што ўдзельнічалі ў ажыццяўленні нашых супольных музычных праектаў. Дзякуй ім за разуменне і сумеснюю працу!

Ясна, што гэтыя праекты не сталі б рэальнасцю без Веранікі Кругловай, Лявона Вольскага, Зміцера Вайцюшкевіча, Аляксандра Памідорава, Алесь Пушкіна, Сяргея Лабандзіўскага і многіх іншых. Кожны з іх уклаў у агульную справу сваю душэўную энергію.

— На якой стадыі новы музычны альбом на вершы У.Караткевіча?

нашымі выступленнямі, — сказаў Уладзімір Япрынцаў. — Тэлефоны ледзь не дыміліся ад званкоў, адрасаваных нам. Усе хацелі ведаць, як змагаюцца нашы барцы, перадавалі ім свае пажаданні. І яны не падвялі.

Падрыхтоўка да чэмпіянату складалася з некалькіх этапаў. І няхай выступленні на міжнародных турнірах у Парыжы, Германіі, Маскве, Варшаве не прынеслі вельмі значных вынікаў, распачы не было: адчувалі, што мы на правільным шляху. Ад спаборніцтваў да спаборніцтваў каманда станавілася ўсё больш моцнай і згуртаванай. У той жа зборнай Расіі зайздросцілі нашай узаемавыручцы. Гэта перамога — агульная: і спартсменаў, і арганізатараў, і балельшчыкаў.

Аляксандр ДЫНІКАЎ.

— Праца над альбомам ідзе поўным ходам. Выйшла яго дэма-версія, якая стала ўжо рэарытэтай. Бо на мінулай каляднай вечарыне, якую "Kamila" ладзіла разам з Інстытутам менеджмента і прыватызацыі, нехта мне невядомы набыў усе 70 дыскаў, што выстаўляліся на святочным аўкцыёне. Затое цяпер песні з гэтага альбома гучаць на Беларускай радыё і ў FM-эфіры...

Што ж датычыць далейшай працы над дыскам, то хачу сказаць, што яна часова спынена. Мы ўзялі невялікі тайм-аўт, каб матэрыял "устаяўся" і мы маглі зірнуць на яго "новымі вачыма". Проста не хацелася, каб новы альбом, які, дарэчы, будзе называцца "Павей, вечер!", быў аналогіяй папярэдняй нашай працы ці слабейшым за тое, што нам стваралася раней.

Мы запрасілі да ўдзелу беластоцкую каманду "Zero-85", свае песні для альбома пішуць Слава Корань з "Уліса", гурт "Нейра Дзюбель", а таксама Зміцер Вайцюшкевіч. Але праца пакуль не завершана, і шмат што яшчэ будзе перапрацавана, перапісана. Склад удзельнікаў значна пашырыўся за кошт мужчынскай часткі беларускай рок-тусоўкі. Бо гэты альбом будзе своеасаблівым зборам серэнад.

Акрамя гэтага, плануецца, што пакупнікам новага дыска будзе прапанаваны і цікавы сюрпрыз — арыгінальны альбом татуіровак па матывах твораў Уладзіміра Караткевіча. Іх аўтар — мастак Алесь Пушкін. Названыя мастацкія творы таксама адгледна — "Дзікае паляванне караля Стаха", "Хрыстос прыямліўся ў Гародні", "Чазенія", "Чорны замак Альшанскі"...

— Ці можна казаць пра з'яўленне музычна-канцэртнай фірмы "Алесь Суша & Kamila"?

— Пра з'яўленне такой музычнай фірмы размова не ідзе, бо гэта не асноўны мой занятак. Але, і праўда, я шмат часу прысвячаю музычным справам. Проста так атрымалася, што ў маім бізнесе іншы раз не хапае кантактаў з беларускім багемным, элітарным асяроддзем і з усімі яго якасцямі — неабавязкова, нядабайнасцю. А, з другога боку, гэтыя кантакты заўсёды характарызуюцца напружанасцю ў пачуццях, нервовасцю і шчырасцю. Мне, паўтаруся, гэтага не хапае, і ў гэтай ступені менавіта таму я займаюся музычнымі праектамі.

— Спадар Алесь, што б вы хацелі пажадаць чытачам газеты "Голас Радзімы", якія цікавяцца навінкамі беларускага гуказапісу, усім, што звязана з сучасным беларускім мастацтвам?

— Што датычыцца пажаданняў нашым суайчыннікам то хацеў бы, каб сярод чытачоў "Голасу Радзімы" расла колькасць тых, хто мае ў сваёй хатняй фанатэцы дыскі "Святы вечар" і "Я нарадзіўся тут", іншыя беларускія фанатэграфічныя выданні. Быў бы шчаслівы, каб сярод чытачоў, няхай у Злучаных Штатах Амерыкі, у Аўстраліі, Польшчы

ці Расіі, знайшліся асобы, якія б заняліся дыстрыбуцыяй гэтых і будучых нашых кампакт-дыскаў. Я спадзяюся, што такія людзі з дапамогай газеты знойдуцца і звязуцца са мной. Гэта дасць магчымасць беларусам, якія жыўць за мяжой, наладзіць больш цесны кантакт з Бацькаўшчынай. А я буду адчуваць іх дапамогу і духоўную падтрымку.

Мой электронны адрас: alessusha@mac.com

Гутарыў Анатоль МЯЛЬГУЙ.

НА ЗДЫМКАХ: Алесь СУША; рэпрадукцыя тату "Чорны замак Альшанскі". Аўтар — мастак Алесь Пушкін. Фота аўтара.

пасляслоўе

СУСТРЭЧА З ГЕРОЯМІ МАРЫБОРА

З уражлівай перамогай вярнуліся дадому нашы дзюдаісты пасля чэмпіянату Еўропы, што адбыўся ў славенскім горадзе Марыбор. Напомнім, што нашы спартсмены прывезлі шэсць узнагарод рознай вартасці, сярод якіх залаты медаль Анатоля Ларукова ў вагавай катэгорыі 73 кілаграмы. Па камандным заліку нашы майстры татамі сталі другімі на кантыненте, прайграўшы ў жорсткай фінальнай барацьбе грузінскім спартсменам з вынікам 3:4.

І вось нядаўна Беларуская асацыяцыя спартыўнай прэсы арганізавала сустрэчу сталічных журналістаў з героямі Марыбора. Акрамя ўдзельнікаў паядынкаў чэмпіянату Таццяны Масквіной, Сяргея Кухарэнкі, Таццяны Андрэянец, Сяргея Шундзікава, у сустрэчы прынялі ўдзел выканаўчы ды-

рэктар НАК Яраслаў Барычка, прэзідэнт Беларускай федэрацыі дзюдо Уладзімір Япрынцаў, галоўны трэнер нацыянальнай каманды Магамед Рамазанаў і іншыя паважаныя ў спартыўных колах людзі.

— Мы вельмі ўдзячныя ўсім, хто на радзіме пільна сачыў за

ЗАСНАВАЛЬНІК:

Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь; Камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма".

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках "Голасу Радзімы", могуць не супадаць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне №81. Падпісны індэкс у Беларусі 63854. Тыраж 2 082 экз. Заказ 1366. Падпісана да друку 17. 6. 2002 г. у 12.00. Газета набрана і звярстана на рэдакцыйным настольна-выдавецкім комплексе.

Адрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).

«Голас Радзімы»
Галоўны рэдактар
Наталія САЛУК

Наш адрас: 220005, Рэспубліка Беларусь, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.

Тэлефоны: (+375-17) 288-11-97 (бухгалтэрыя, тэл./факс), 288-12-80, 284-76-56, 288-17-82.